בס"ד, ט"ו כסלו התשפ"ז

ערכין ח' – נדר ערכים כפול, שיעורי מינימום ומקסימום בטועה בזיבה, בהסגר נגעים ובזמנים

שאלות:

1. יוסי נדר פעמיים ערך, בבת אחת, ויש לו חמישה סלעים. כמה הוא נותן?

שני ערכים ושיעורי ערכין

בסוף הדף הקודם ראינו ש**רב אדא בר אהבה** אמר שמי שהיו בידיו חמישה סלעים ונדר ערך פעמיים, ונתן ארבעה לשנייה וסלע לראשונה, יצא ידי שתיהן. בדף הזה הגמרא אומרת שאם נתן ארבעה לראשונה וסלע לשנייה, ידי השנייה יצא (כי נשאר לו רק סלע), אבל ידי הראשונה לא יצא, כי כל החמישה משועבדים לה, והוא חייב לתת לה את כל מה שבידיו, וזה לא נתינה, ולכן אם הוא העשיר הוא חייב לתת הכל.
רב אדא בר אהבה שאל על מי שהיו בידיו חמישה סלעים ואמר "שני ערכי עלי" בבת אחת. מכיוון שנדר בבת אחת, ייתכן ששני הנדרים חלים יחד והוא נותן שני סלעים וחצי לכל אחד, וייתכן שכל החמישה ראויים לזה וכולם ראויים לזה, ולכן צריך לתת חמישה לכל אחד, ומאחר שהוא נותן רק חמישה, הוא נשאר חייב במקרה שהוא משיג עוד כסף. הגמרא לא פשטה את הספק (תיקו).
הגמרא שואלת על המשנה "אין בערכין פחות מסלע ולא יותר על חמישים", למה היא חוזרת בסופה על דין שכבר שנינו בתחילתה! ועונה שהיא משמיעה שפחות מסלע אין, אבל יותר מסלע יש (מי שיש לו יותר משלם כל מה שידו משגת), ויותר מחמישים אין, אבל פחות מחמישים יש. כלומר זו פסיקת משנתינו כדעת **חכמים**, שחולקים על **רבי מאיר** שאמר שעני נותן רק סלע.

2. אשתו של יוסי ראתה דם ולא יודעת אם זו נידה או זיבה. מה דינה?

אשה טועה בנידה וזיבה

מאחר שדיברנו על מינימום ומקסימום בערכין, המסכת תביא אוסף משניות של ערכי מינימום ומקסימום בנושאים שונים.
אשה נידה שבעה ימים, ואחריהם אחד עשר ימי זיבה, ואם ראתה בימי הזיבה שלושה ימים רצופים או יותר, היא זבה, וצריכה לספור שבעה נקיים ולהביא קרבן, ורק כשתסיים את זה תחזור לספור ימי נידה.
המשנה אומרת שאין "פתח" בטועה (הגדרת תחילת ספירת הנידה בוודאות, של אשה מבולבלת שאינה יודעת אם בימי נידתה או בימי זיבתה) כלומר, אין אפשרות לאתחל את הספירה לימי הנידה הוודאיים, פחות משבעה ימים נקיים ולא יותר משבעה עשר.

הגמרא מביאה ברייתא שמונה כמה ימים נקיים צריכה האשה לפי מספר הימים הרצופים שראתה בהם דם: ביום אחד, בשניים או בשלושה צריך עוד שבעה עשר ימים נקיים, בארבעה רק עוד ששה עשר, בחמישה חמישה עשר, וכך מורידים יום אחד על כל יום נוסף עד שלושה עשר ימים, שצריכים אחריהם שבעה. הטעם הוא שהיא לא יודעת אם הימים שראתה היו בסוף ימי הזיבה או בתחילת הנידה, ולכן צריכה לחכות עד שיהיה ברור שכל הימים האפשריים עברו.

להערות: dafspoiler@gmail.com

למשל בראייה של יום אחד חוששים שמא זה היום הראשון של נידתה, ואז נשארו לה ששה ימי נידה ועוד אחד עשר ימי זיבה, ביחד שבעה עשר, ואם הוא בימי הזיבה שלה, אז כל עוד ראתה פחות משלושה ימים בימי הזיבה היא רק שומרת יום כנגד יום ולאחר שהסתיימו ימי הזיבה היא ממילא עוברת לימי הנידה בראיה הראשונה שלה לאחר 17 יום במקרה הזה. ולכן עד שלא יעברו עליה 17 נקיים היא לעולם תישאר בספק.
מארבעה ימים ואילך חוששים ששני הימים הראשונים היו סוף הזיבה והשאר תחילת הנידה, כי אם שלושה מהם היו ימי זיבה, היא כבר זבה ולא חוזרת לנידה וצריכה רק שבעה נקיים (רש"י). וממילא צריכה עוד 5 ימי נידה ו11 ימי זיבה ובסך הכל 16 נקיים עבור ראייה של 4 ימים.
וכשראתה יותר מ 13 ימים רצופים, בכל מקרה צריכה בסוף 7 נקיים משום שהיא בוודאות זבה.

רב אדא בר אהבה שאל את **רבה**: למה צריך את כל זה? שתספור שבעה ימים נקיים ותהיה מותרת! ו**רבה** ענה שהמספרים לא באים להתיר אותה לבעלה אלא לתקן אותה לידי נידה ופתח, כדי שתדע מתי תחילת נידתה ואם תראה שלושה ימים או מעט יותר, לא תצטרך למנות שבעה נקיים ולהביא קרבן כזבה, אלא תשלים את שבעת ימי הנידה ותטהר. וכן אם תראה בימי זיבתה יום או יומיים, תשמור רק יום אחד כדין זבה קטנה ולא שבעה.

- הברייתא לאחר תיקון הלשון שלה בגמרא אומרת ש"כל זבות הטועות", כלומר מי שראתה לפחות שלושה ימים רצופים וספק אם הייתה זבה. הן מונות שבעה נקיים ומביאות קרבן שלא נאכל, חוץ מהרואה שלושה עשר יום (פתחה שבעה) או שנים עשר יום (פתחה שמונה), שבוודאי היו זבות, ולכן קרבנן נאכל.

3. יעקב מצא כתם חשוד בעור שלו ובקיר ביתו. כמה זמן הכהן מסגיר כל אחד?

הסגר נגעים ואגדתות על מידת החסד

המשנה אומרת שאין בנגעים הסגר פחות משבוע ולא יותר על שלושה שבועות.
הגמרא מסבירה שיש נגעי אדם שדינם מתברר לאחר שבוע אחד של הסגר, ובנגעי בתים ההסגר עשוי להימשך עד שלושה שבועות, כמו שלומדים מהפסוקים שאם הנגע לא התפשט בשבוע הראשון והשני חולצים את האבנים והעפר, ומחכים עוד שבוע.
רב פפא אמר שבפסוק "צְדָקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה" הכוונה בחלק הראשון לנגעי אדם (שמתבררים רק בשבוע אחד, וזו צדקה), ובחלק השני לנגעי בתים (שנמשכים עד שלושה שבועות).
הגמרא שואלת מה פשט הפסוק, ועונה ש**רב יהודה** אמר שאלמלא צדקתך כהררי אל, מי יוכל לעמוד לפני משפטיך שהם כתהום רבה. ו**רבה** אמר שצדקתך כהררי אל מפני שמשפטיך תהום רבה.
הגמרא שואלת במה הם חולקים, ועונה שהם חולקים כמו **רבי אלעזר** ו**רבי יוסי בר' חנינא** על איך הקדוש ברוך הוא מתנהג במידת "רב חסד": **רבי אלעזר** אמר שהוא כובש (מסתיר את העוונות=משפטיך בתהום רבה, כדי שהזכויות יכריעו), ו**רבי יוסי בר' חנינא** אמר שהוא נושא (מגביה את כף העוונות) כדי שהזכויות יכריעו. **רבה** כדעת **רבי אלעזר**, כי צדקתו כהררי אל, שהוא כובש את העוונות לתהום רבה. ו**רב יהודה** כדעת **רבי יוסי בר' חנינא**, כי אלמלא הוא מגביה את כף העוונות, משפטיו היו מכריעים את האדם לתהום.

4. בן נולד לדוד בין השמשות של ערב שבת. מתי עושים את הברית?

<u>שיעורי זמן: חדשים מעוברים, שתי הלחם, לחם הפנים ומילה</u>

המשנה <u>אומרת</u> עוד כמה שיעורי זמן. אין פוחתים מארבעה חדשים מעוברים (בני שלושים יום) בשנה, ולא נראה יותר על שמונה (הגמרא תסביר). שתי הלחם של שבועות נאכלות לא לפני היום השני לאפייתן ולא אחרי השלישי. לחם הפנים נאכל לא לפני היום התשיעי לאפייתו ולא אחרי האחד עשר. וקטן נימול לא לפני היום השמיני ולא אחרי השנים עשר.

- <u>שתי הלחם</u>: אפייתן לא דוחה את החג, ולכן הן נאפות בערב החג ונאכלות למחרת (יום שני לאפייה). ואם חל שבועות ביום ראשון, הן נאפות בערב שבת ונאכלות ביום ראשון (יום שלישי) כי אפייתן לא דוחה לא יום טוב ולא שבת.
- <u>לחם הפנים</u>: הוא נאפה בערב שבת ונאכל בשבת הבאה (יום תשיעי) כי הוא מונח שבוע על השולחן במקדש. ואם חלו שני ימים טובים של ראש השנה ביום חמישי ובשישי, הוא נאפה ברביעי ונאכל בשבת השנייה (יום אחד עשר).
- <u>מילה</u>: מי שנולד בין השמשות של ערב שבת (ספק לילה ספק יום) נימול ביום ראשון שאחרי השבת הבאה, כי ספק יום שמיני לא דוחה שבת: ביום שישי ייתכן שזה היום השביעי, ובשבת ייתכן שזה היום התשיעי, ומילה שלא בזמנה לא דוחה שבת. ואם חלו שני ימים טובים של ראש השנה אחרי השבת (ראשון ושני), הוא נימול ביום שלישי, היום השנים עשר (<u>רש"י</u>).
הגמרא <u>שואלת</u> מה פירוש "לא נראה יותר על שמונה". **רב הונא** <u>אמר</u> שלא נראה לחכמים לעבר (לעשות חודשים מלאים) יותר משמונה בשנה. הגמרא <u>שואלת</u> למה תשעה לא, <u>ועונה</u> שאם ככה, הלבנה החדשה תופיע שלושה ימים לפני ראש השנה שנקבע לפי החשבון, כי יום המולד של תשרי של השנה הבאה יוצא בערך לאחר 6 חודשים מלאים ו6 חסרים.

והגמרא <u>ממשיכה</u> לדון במספר החודשים המלאים בדף הבא.